

PIYELONEFRIT KASALLIGINING KELIB CHIQISH SABABLARI VA ZAMONAVIY DIAGNOSTIKA USULLARI

Choriyeva. N. M, Umirqulova F.A

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti, Termiz sh., Farovon massivi

43B-uy, e-mail: esadir_74@rambler.ru

Annotatsiya. Ushbu maqolada piyelonefrit kasalligining kelib chiqish sabablari, patogenezini, xavf omillari va uning zamonaviy diagnostika usullari haqida ma'lumot beriladi. Piyelonefrit buyraklar va siydik yo'llarining infeksiyalari bilan bog'liq yallig'lanishli kasallik bo'lib, erta aniqlash va davolashda zamonaviy tahlil usullarining o'rni muhim sanaladi.

Kalit so'zlar: piyelonefrit, buyrak, infeksiya, diagnostik usullari.

CAUSES OF PYELONEPHRITIS AND MODERN DIAGNOSTIC METHODS

Choriyeva. N. M.

Termiz University of Economics and Service, Termiz city, Farovon massif 43B-house, e-mail: esadir_74@rambler.ru

Abstract. This article provides information about the causes, pathogenesis, risk factors, and modern diagnostic methods of pyelonephritis. Pyelonephritis is an inflammatory disease associated with infections of the kidneys and urinary tract, where modern analysis methods play a crucial role in early detection and treatment.

Keywords: pyelonephritis, kidney, infection, diagnostic methods.

ПРИЧИНЫ ВОЗНИКНОВЕНИЯ ПИЕЛОНЕФРИТА И СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ ДИАГНОСТИКИ

Чориева Н. М.

Термезский университет экономики и сервиса, г. Термез, массив Фаровон, дом 43В, e-mail: esadir_74@rambler.ru

Аннотация. В данной статье представлена информация о причинах, патогенезе, факторах риска и современных методах диагностики пиелонефрита. Пиелонефрит — это воспалительное заболевание, связанное с инфекциями почек и мочевыводящих путей, где современные методы анализа играют важную роль в раннем выявлении и лечении.

Ключевые слова: пиелонефрит, почка, инфекция, методы диагностики

KIRISH

Piyelonefrit buyrakning bakteriyalar keltirib chiqaradigan yuqumli kasalligi bo'lib, kosacha-qovoq tizimi (siydik uchun rezervuar) va buyrak to'qimasiga (parenximaga) ta'sir qiladi. Piyelonefritni tashxislash va davolash bilan nefrolog shug'ullanadi. Tibbiyot va diagnostika sohasidagi rivojlanish tufayli buyrak kasalliklari, ayniqsa, yallig'lanishli holatlar - piyelonefritni erta aniqlash va samarali davolash imkoniyati ortib bormoqda. Piyelonefrit, asosan, buyrak to'qimalari va siydik yo'llariga mikroorganizmlar kirishi natijasida rivojlanadi. Bu maqolada kasallikning paydo bo'lish sabablari, xavf omillari va zamonaviy diagnostika yondashuvlari haqida tushuncha beriladi.

PIYELONEFRIT KASALLIGINING KELIB CHIQISH SABABLARI

Piyelonefrit har qanday yoshda paydo bo'lishi mumkin, lekin ko'pincha ayollar siydik-tanosil tizimining o'ziga xos xususiyatlari tufayli qizlarda uchraydi.

Infeksiyalar quyidagi davrlarda ko'proq uchraydi:

3 yilgacha; 5 yoshdan 8 yoshgacha; 11 yoshdan 16 yoshgacha.

Shuningdek, piyelonefrit ko'pincha 18-30 yoshdagi ayollarda (menarxe, jinsiy hayotning boshlanishi, homiladorlik tufayli) va 60 yoshdan oshgan erkaklarda (ko'pincha prostatit tufayli) uchraydi. Kasallik siydikning normal chiqib ketishi izdan chiqqan mahallarda boshlanadi. Ko'pincha siydik-tosh kasalligi, immunitet buzilishlari, qandli diabet, surunkali kasalliklar yoki o'tkir sistitdan keyin paydo bo'ladi. Homilador ayollarda piyelonefrit gormonal o'zgarishlar natijasida yuzaga kelishi

mumkin, bunda katta bachadon siydik chiqishini izdan chiqaradi.

Piyelonefrit odatda bakteriyalar tomonidan qo'zg'atiladi, ayniqsa, Escherichia coli bakteriyasi buyrak va siydik yo'llarining asosiy infeksiyon agenti hisoblanadi. Kasallik quyidagi asosiy sabablarga ko'ra rivojlanishi mumkin:

1. Infektsiya manbai - Infektsiya odatda siydik yo'llari orqali yuqoriga ko'tariladi va buyrak to'qimalariga yetib boradi. Immunitetning pasayishi, surunkali kasalliklar va qovuq to'liq bo'shatilmasligi infeksiyaga zamin yaratadi.

2. Anatomik va fiziologik buzilishlar - Buyrak toshlari, prostata bezining kengayishi yoki siydik yo'llarining torayishi kabi holatlar siydik oqimini qiyinlashtiradi va infeksiyaning tarqalishiga sabab bo'lishi mumkin.

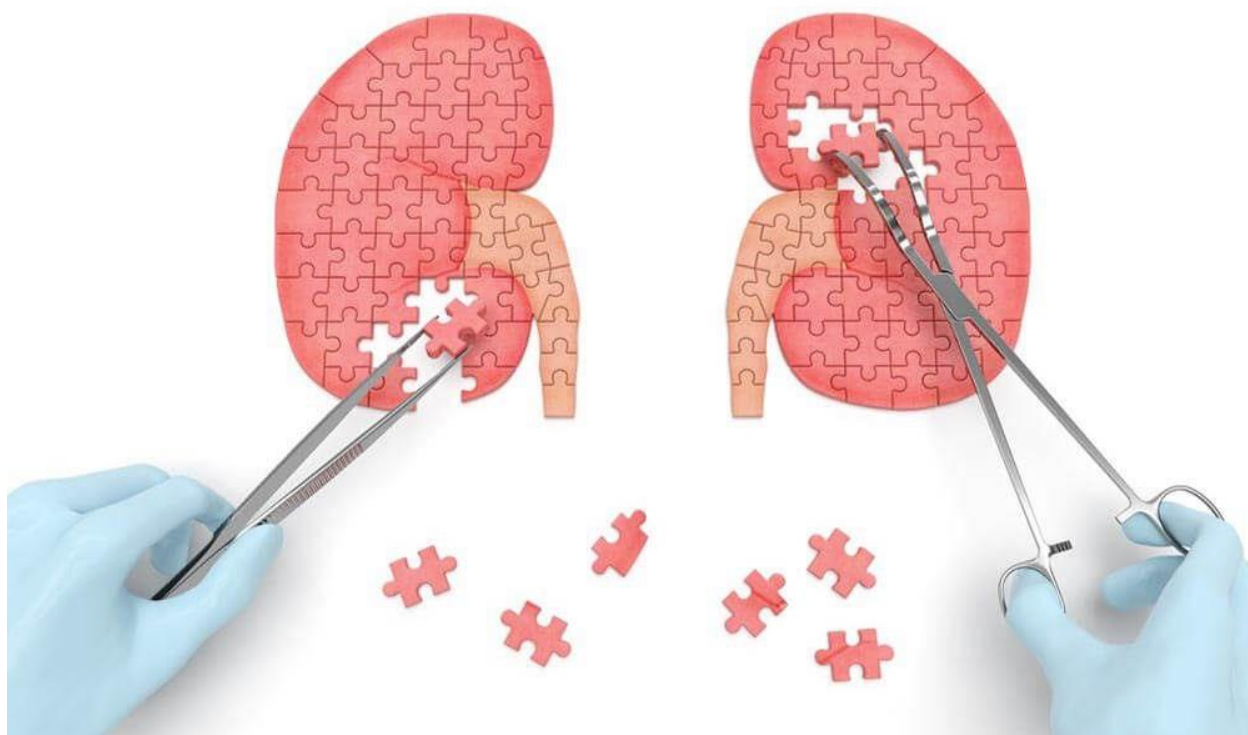
3. Gormonal o'zgarishlar va homiladorlik - Homiladorlikda ayollarning siydik chiqarish tizimida o'zgarishlar yuzaga kelib, siydik oqimini sekinlashtirishi va infeksiyaning yuqori qismga ko'tarilishiga sabab bo'lishi mumkin.

4. Immunitet tizimi zaiflashishi - Yoshi kattalarda, immuniteti zaif shaxslarda va boshqa surunkali kasalliklardan aziyat chekayotgan bemorlarda piyelonefrit rivojlanishi ehtimoli yuqori bo'ladi.

ZAMONAVIY

DIAGNOSTIKA

USULLARI

Piyelonefritni erta aniqlash kasallikning og‘ir asoratlarini oldini olish uchun juda muhimdir. Hozirgi vaqtda zamonaviy tibbiyotda piyelonefritni aniqlashda bir nechta usullar qo‘llaniladi:

Piyelonefrit kasalligini aniqlash uchun zamonaviy tibbiyotda bir nechta diagnostika usullari qo‘llaniladi. Ushbu usullar kasallikning turli bosqichlarini aniqlashda va bemorning umumiy holatini baholashda yordam beradi. Quyida piyelonefritni aniqlashda keng qo‘llaniladigan asosiy diagnostika usullari keltirilgan:

1. Klinik simptomlarni baholash Piyelonefritning asosiy klinik alomatlari yuqori harorat, bel va qorin sohasidagi og‘riqlar, siydik chiqarishda og‘riq, tez-tez siydik chiqarish, siydikning rang o‘zgarishi va umumiy charchoqni o‘z ichiga oladi. Shifokor anamnez yig‘ish jarayonida bemordan simptomlar haqida batafsil ma’lumot oladi va ularga asoslanib dastlabki tashxis qo‘yadi.

2. Siydik tahlili. Umumiy siydik tahlili: Siydikda bakteriyalar, oq qon hujayralari (leykotsitlar), oqsil, va nitratlarning mavjudligi piyelonefritning yallig‘lanish jarayonini ko‘rsatadi. Siydikning pH darajasi o‘zgarishi va pus (yiring) yoki qon aralashmalari kabi o‘zgarishlar ham piyelonefritning belgisi bo‘lishi mumkin. Siydikni mikroskopik tekshirish: Siydik namunalarini mikroskop orqali tahlil qilish leykotsitlar, eritrotsitlar va bakteriyalarni ko‘rishga yordam beradi

3. Bakteriologik tahlil (kultura tahlili) Siydikdan olingan namuna bakteriologik laboratoriyada o‘stiriladi va o‘sib chiqqan mikroorganizmlar aniqlanadi. Ushbu usul piyelonefritga sababchi bakteriyalarni aniqlash va ularning antibiotiklarga sezuvchanligini baholash imkonini beradi. Bu esa to‘g‘ri davolash uchun antibiotiklarni tanlashda muhimdir

4. Qon tahlili Umumiy qon tahlili: Qon tahlilida leykotsitlar sonining oshishi (leykotsitoz), eritrotsitlar cho‘kish tezligi (ESR)ning oshishi va C-reaktiv oqsil darajasi yuqoriligi yallig‘lanish jarayonini ko‘rsatadi. Biokimyoviy tahlillar: Buyrak faoliyatini baholash uchun qonda kreatinin, siydik kislotasi va qonda azot (BUN) darajasini o‘lchash muhimdir. Bu ko‘rsatkichlar buyraklarning ishlash qobiliyatini baholashga yordam beradi.

5. Ultrasonografiya (UZT) Buyraklarning ultratovush tekshiruvi buyraklarning shakli, kattaligi va strukturasidagi o‘zgarishlarni aniqlashga imkon beradi. UZT yordami bilan buyraklarda tosh, kista yoki yallig‘lanish o‘choqlari mavjudligi aniqlanadi. Bu, ayniqsa, surunkali yoki qaytalanuvchi piyelonefritni aniqlashda juda samaralidir.

6. Kompyuter tomografiyasi (KT) yordamida buyraklarning to‘qimalari va strukturaviy o‘zgarishlari batafsil baholanadi. KT tekshiruvi odatda murakkab holatlar

yoki yiringli absesslar yoki to'siqlar mavjud bo'lishi mumkin bo'lgan hollarda amalga oshiriladi. KT piyelonefrit va boshqa buyrak kasalliklarini farqlashda juda muhimdir.

7. Magnit-rezonans tomografiya (MRT) tasvirlash texnologiyasi orqali buyraklarning yallig'lanish jarayonlari va tarkibiy o'zgarishlarini ko'rsatadi. MRT tasvirlar yordamida yallig'lanishning tarqalishini aniqlash mumkin, bu esa kasallikni batafsilroq baholash imkonini beradi. MRT, ayniqsa, kontrast moddalarga allergiyasi bo'lgan bemorlarda afzal ko'riladi.

8. Radioizotop renografiya Bu usulda radioaktiv izotoplar yordamida buyraklarning filtratsiya qobiliyati va ularning umumiy faoliyati baholanadi. Radioizotop renografiya, asosan, buyraklarda qon aylanishining buzilishi yoki to'siqlar mavjudligini aniqlashda qo'llaniladi.

9. Intravenoz pielografiya (IVP) Bu tekshiruv usulida kontrast modda tomirga yuboriladi va rentgen yordamida buyraklarning strukturaviy o'zgarishlari, siydik yo'llarining anatomiyasi va ularning o'tkazuvchanligi baholanadi. Bu usul siydik yo'llarining to'siqlarini yoki torayishini aniqlash uchun ishlatiladi.

XULOSA

Piyelonefrit buyrak va siydik yo'llarini yallig'lantiruvchi jiddiy infeksiyon kasalliklardan biri bo'lib, uni vaqtida aniqlash va to'g'ri davolash o'ta muhimdir. Piyelonefrit, asosan, bakteriyalar (ayniqsa, Escherichia coli) tomonidan qo'zg'atiladi va asosan siydik yo'llarida to'siqlar yoki boshqa anatomik buzilishlar mavjud bo'lganda rivojlanadi. Kasallikning asosiy xavf omillari orasida immunitetning zaifligi, anatomik o'zgarishlar, gormonal o'zgarishlar, va homiladorlik davri kabilar kiradi. Kasallikni diagnostika qilish uchun zamonaviy tibbiyotda klinik simptomlarni baholash, laboratoriya tahlillari (siydik va qon tahlillari), bakteriologik tahlil, ultrasonografiya, kompyuter tomografiyasi va magnit-rezonans tomografiya kabi bir nechta usullar qo'llaniladi. Ushbu usullar piyelonefritni erta bosqichda aniqlash va kasallikni samarali davolashda muhim ahamiyatga ega. Piyelonefritning erta aniqlanishi va to'g'ri davolash usulining tanlanishi bemorni kasallikning asoratlaridan saqlaydi va buyrak yetishmovchiligi kabi og'ir holatlarning oldini oladi. Shuningdek, piyelonefrit bilan kasallanishning oldini olish uchun gigiyena qoidalariga rioya qilish, immunitetni mustahkamlash va boshqa xavf omillarini kamaytirish zarur. Shu sababli, piyelonefritga oid bilimlarni kengaytirish va kasallikka qarshi chora-tadbirlarni kuchaytirish bemorlarning salomatligini yaxshilashda muhim o'rin tutadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shodiev Kh.K., Ahmedov K.R. Teri va tanosil kasalliklari. Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2010.
2. Turaev S. Nefrologiya asoslari. Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2018.
3. Qodirov B. Ichki kasalliklar propedevtikasi. Toshkent: O‘zbekiston tibbiyot akademiyasi nashriyoti, 2019.
4. Tursunov U., Ergashev Sh. Infeksion kasalliklar va ularning oldini olish. Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2021.
5. Ahmedov A., Sobirova N. O‘tkir va surunkali buyrak kasalliklari. Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2015.
6. Mamadaliyev R. Tibbiyotda zamonaviy diagnostika usullari. Toshkent: Ilm ziyo nashriyoti, 2022.

